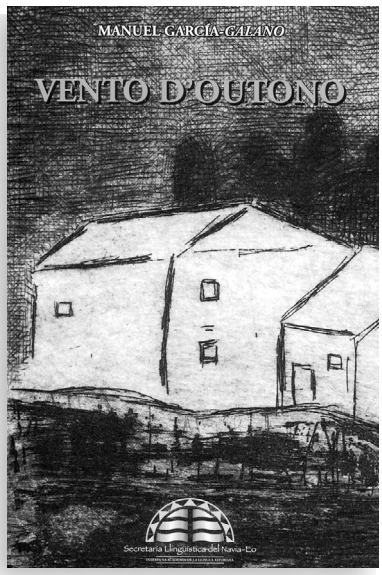

Libros

VENTO D'OUTONO

- Autor: Manuel García-Galano.
- Colección Os Libros d'Entrambasaguas nº 9, Academia de la Llingua Asturiana - Secretaría Llingüística del Navia-Eo, 2005.
- 95 páxinas.

É un orguño prá nosoutros poder anunciar a edición d'este libro del noso colaborador máis constante, Manuel García-Galano. En *Vento d'outono*, como homenaxe y reconocemento al llabor lliterario del autor tapiego, xúntanse os ventuín artigos que ten publicaos en *ENTRABASAGUAS* nestos dez anos da revista. É úa búa oportunidade pra rellar pousadamente os contos, as reseñas, as conmemoracións, as biografías, os recordos que Galano foi brindando a os lletores ano tres ano y disfrutar del estilo tranquilo y con ese faraguyo d'humor que caracteriza a este escritor.

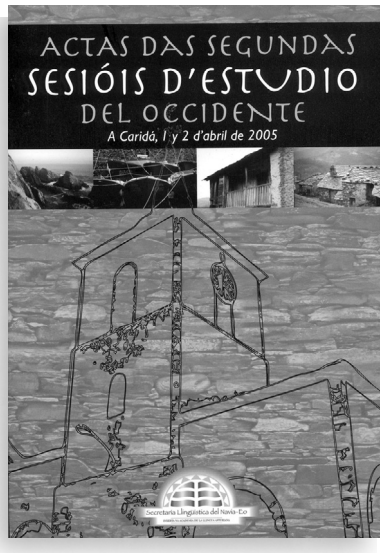
El libro presentouse nel acto de reconocemento feito en Tapia el día 1 d'abril y del que falamos máis alante.

ACTAS DAS SEGUNDAS SESIÓIS D'ESTUDIO DEL OCCIDENTE. A CARIDÁ, 1 Y 2 D'ABRIL DE 2005

- Colección Os Libros d'Entrambasaguas nº 10, Academia de la Llingua Asturiana - Secretaría Llingüística del Navia-Eo, 2006.
- 352 páxinas.

Xúntanse neste volume as vente comunicacións presentadas nas Segundas Sesióis d'Estudio del Occidente, xornadas das que xa demos

noticia pormenorizada na revista anterior. Sin repetir aquí todos os autores y títulos, pode dar úa idea del vario dos asuntos trataos recordar qu'hai comunicacións centradas en campos tan dispares como a filoxía, a sociolingüística, a didáctica, a lexicografía, a mitoloxía, a etnografía, a xeografía, a lliteratura, el arquitectura, a música... Y todas tán referidas ás terras máis occidentales y escritas en gallego-asturiano. É, sin duda ningúna, úa aportación ben valiosa al conocimiento da cultura del Navia-Eo en xeneral y al cultivo da nosa fala en ámbitos qu'hasta nun hai muitos anos ye taban vedaos.

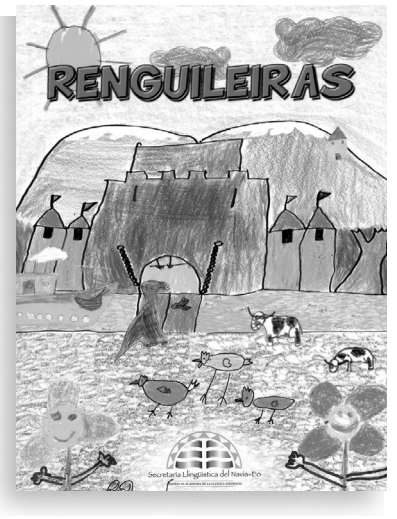

Estas *Actas* son úa demostración del dinamismo da xente del occidente y del interés qu'hai por este tipo de cuestións, ademáis d'amostrar tamén que temos muito que dicir sobre el que somos y el que queremos. El tono y el nivel llograo nas aportacións publicadas nestas *Actas* déixanlo ben claro y han a poder comproballo axina os lletores.

RENGUILEIRAS

- Colección Os Libros d'Entrambasaguas nº 11, Academia de la Llingua Asturiana - Secretaría Llingüística del Navia-Eo, 2006.
- 92 páxinas.

Fain falta llibros na nosa fala pra os máis pequenos. Entrementes nun chegan, ben ta qu'os nenos y nenas axuden cuas súas creacións lliterarias y qu'estas vexan a lluz en libro. *Renguileiras* vén a amecerse a os xa publicaos antias na mesma colección, *Cousas de xente pequenía* y *Charamuzas*, qu'axuntan os relatos ganadores nel *Concurso de contos na nosa fala*. Este concurso, amañao pola Secretaría Llingüística pras escolas y

institutos que tein el asignatura de gallego-asturiano, xa chegou á súa quinta edición. Neste libro publicanse os relatos que llevaron premio nos anos 2004 y 2005.

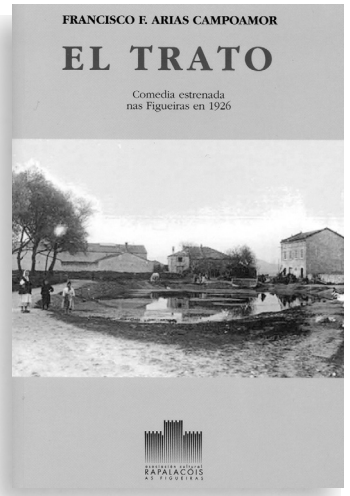
Á frescura y inxenuidá da lliteratura escrita polos máis novos hai qu'amecerye tamén a dos dibuxos a todo color qu'illustran el libro. Nun esqueizan os sous nomes porque d'aquí a us anos quizabes sían grandes escritores y escritoras na nosa fala.

EL TRATO

- Autor: Francisco F. Arias Campoamor.
- Asociación Cultural Rapalacoís, As Figueiras, 2005.
- 59 páxinas.

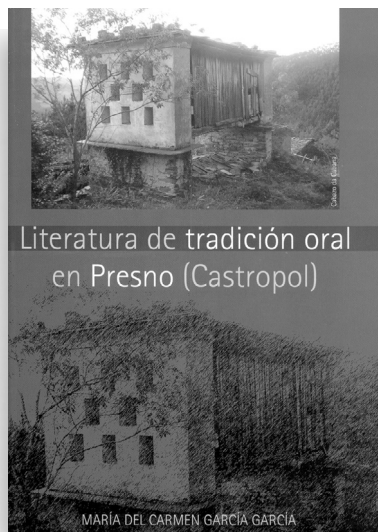
Rescátase en volume el obra *El trato*, estrenada en 1926 nas Figueiras, da que xa déramos un avance na sección el «Houcha» (nº 20).

Francisco F. Arias Campoamor, el so autor, nun puido brindar máis creacións á tradición teatral del occidente porque morréu ben novo, con 28 anos, pero a súa obría vén a apurrir úa peza máis prá recompoñer esa historia tan desconocida pra os máis da lliteratura en gallego-asturiano.

Queremos dende aquí felicitar al asociación Rapalacóis por esta iniciativa que tamos na fe de que nun vai ser el última.

El obra presentouse el 2 de xeneiro d'este ano nel Palacete Peñalba das Figueiras. Nel acto participaron el presidente del asociación Rapalacóis, el alcalde de Castropol, el editor del obra y úa fiya del sobrín del autor, Carlos Fernández Arias-Shelly —que facilitou el manuscrito—, que lleu úa carta súa agradecendo el llabor feito pola asociación figueirola al rescatar del esqueicemento a Francisco F. Arias Campoamor.

LITERATURA DE TRADICIÓN ORAL NA PARROQUIA DE PRESNO (CASTROPOL)

- *Autora: María del Camen García García.*
- *Edición del autora, 2006.*
- *275 páxinas.*

El autora, filóloga y natural da Veiga dos Molíos, preséntanos os resultados del sou llabor recopilador por toda a parroquia castropoleña de Presno buscando contos, romances, cántigas, ditos... Das horas y horas de grabacións bríndanos a transcripción dos materiais ordenándolos en mitos y lendas, contos (d'animales, d'inxenio, maraviosos, d'oficios, d'homes tontos, de matrimonios, de curas, colorados, de Quevedo, de Franco, de santos, chistes y anécdotas, outros), romances (tradicionales, vulgares, de cego, cantos enumerativos), cancións, conxuros, oracións y responsos, adiviás, refráis y «diciás». Al prólogo explicativo del obra acompañanlo el índiz d'informantes —nada menos que 33, de seguro que cuase toda a xente mayor da parroquia— y úa pequena bibliografía.

Trátase, al cabo, d'úa aportación fundamental á lliteratura oral en gallego-asturiano nun obra feita, ademáis, nesta mesma llingua. Hai que señalar qu'el llibro presentouse nun acto na Casa da Cultura de Castropol el día 18 de febreiro. Ademáis del autora, tuvo presente el alcalde del conceyo y el director del Instituto de Tapia, Ignacio Vares, que foi el encargado de fer a presentación del obra.

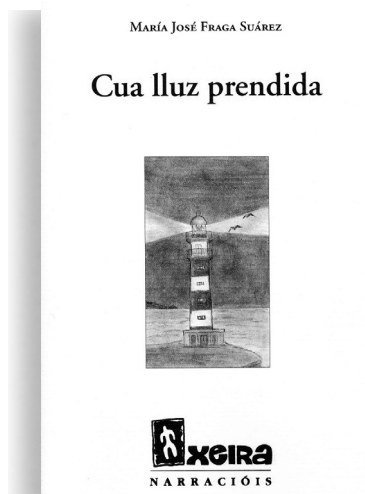
CUA LLUZ PRENDIDA

- *Autora: M.ª José Fraga Suárez.*
- *Colección Xeira Narracións n° 4, Xeira, 2005.*
- *119 páxinas.*

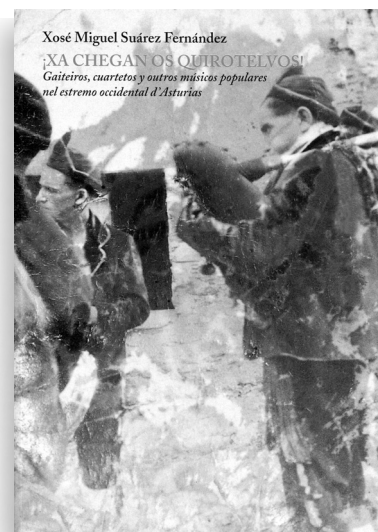
M.ª José Fraga xa ten publicaos dalgús contos en revistas como *Lliteratura* ou mesmo en *ENTRAMBASUGUAS*, ademáis de nel volume colectivo *Lletras novas* (2000). A narrativa na nosa fala ten pouco cultivado y el que se fexo hasta agora sigue úa llinia tradicional nas formas y nos contidos, agá escritores novos dos que temos abundas mostrás en números anteriores d'esta revista.

Fraga Suárez é úa das escritoras que ta abrindo el camín pra este tipo de narrativa máis contemporánea y qu'hasta, ás veces, podemos chamar experimental. *Cua lluz prendida* é a proba: dez contos, máis seis microrelatos baxo el título de «Nun pis-pás», amostan un manexo perfecto del léxico del gallego-asturiano al servicio d'úa prosa chía de suxerencias y sentidos novos que, como ben diz a contraportada del llibro, «ha ser completada por un receptor activo y inmerso nel xogo narrativo». Un llibro máis que recomendable que marca un antías y un despóis da narrativa eonaviega.

A presentación pública del obra fêxose nel salón d'actos del instituto de Tapia el día 18 de marzo, na en-

trega del XV Premio Xeira de narracións curtias, y foi a filóloga Ruth González Rodríguez a encargada de presentalla.

¡XA CHEGAN OS QUIROTEL-VOS! GAITEIROS, CUARTETOS Y OUTROS MÚSICOS POPULARES NEL ESTREMO OCCIDENTAL D'ASTURIAS

- *Autor: Xosé Miguel Suárez Fernández.*
- *Colección Serie Etnográfica n° 5, Muséu del Pueblu d'Asturies, 2006.*
- *215 páxinas.*

Os Quirotelvos foron el primeiro cuarteto con gaita, clarinete, bombo y caxa que s'amañou en Asturias. El sou exemplo abriu úa estela de formacións aparecidas en toda a zona occidental: el autor, ademáis da dos Quirotelvos, reconstruye a historia de deciseite d'ellas. Son nomes como Os Quirolos, Os Ribanavia, Os Brisas del Navia, Os Peñácaros, Os Ribeiros ou Os Vilanovas. Tamén se brinda nel llibro a biografía d'outros tantos gaiteiros y/ou constructores de gaitas anteriores ou simultáneos á moda dos cuartetos y quintetos.

En conto á metodoloxía seguida, nel obra combínanse as informacións obtidas col trabayo de campo nas entrevistas a músicos y a os sous descendentes, y os datos sacaos dos periódicos locales das primeiras décadas del siglo XX. D'este xeito pódense contrastar y situar nel tempo noticias que nel recordo dos familiares ás veces mézcranse ou confúndense. Hai que destacar el material fotográfico —sempre escaso nesos anos—, con retratos de dalgús dos gaiteiros y das máis das formacións, y el análisis organolóxico de dalgúas gaitas veyas, gracias al constructor Carlos M. García.

Artículos

- Publicóuse el terceiro volume del obra coordinada por Diego Méndez y Camilo López, *Tapia a través de sus calles*, unde participa el tamén tapiego Rafael Cascudo Noceda con un artículo ben amplo en gallego-asturiano: «Tapia, os xogos, as cayes». Nélfai un recorrido polos xogos infantiles que s'estilaban tradicionalmente nos conceyos máis occidentales d'Asturias.
- El nº 19 da revista *Asturies. Memoria encesa d'un país*, editada pola Fundación Belenos, tamén incluye entre os sous artículos ún na nosa fala: titúlase «*El Aldeano*, un periódico comarcal de vanguardia». El autor, Xabier F. Coronado, analiza el idealio qu'animó a publicación castropoleña naquellos anos da Segunda Republica.
- El Muséu del Pueblu d'Asturies amañóu en mayo del ano pasao úas xornadas sobre a gaita asturiana unde houbo presencia d'investigadores da zona occidental. Nas actas que s'acaban de publicar, col título de *La gaita asturiana. Xornaes d'estudiu*, pódense ver dous artículos na nosa fala. El primeiro, «A gaita d'occidente», é obra de David González Iglesias, del asociación Arcángel San Miguel da Caridá. El outro, «Gaitas y gaiteiros nel extremo occidental d'Asturias», é de Xosé Miguel Suárez Fernández.

Lliteratura

- El Academia de la Llingua Asturiana presentóu nel mes de mayo dúas revistas lliterarias unde a lliteratura na nosa fala ten presencia y, ademáis, escrita por muyeres. A primeira é a revista *Lliteratura*, que nel sou nº 23 dá a conocer cuatro poemas d'úa voz nova da poesía en gallego-asturiano: Marisa López Diz. Nel número lliterario especial da revista *Lletres Asturianas*, nº 92, dedicao al Día das Lletras Asturianas, publícanse poemas de M.ª José Fraga Suárez y d'Aurora García Rivas, ademáis d'un conto d'esta última, «A outra metá da noite».
- El Asociación d'Amigos d'Antonio Raymundo Ibáñez, Marqués de Sargadelos, acaba de publicar un volume cos relatos da cuarta edición del premio lliterario que convocan todos os anos. Entre os ganadores y seleccionaos hai contos escritos en gallego-asturiano. En categoría d'adultos, na opción «locales», el primeiro pre-

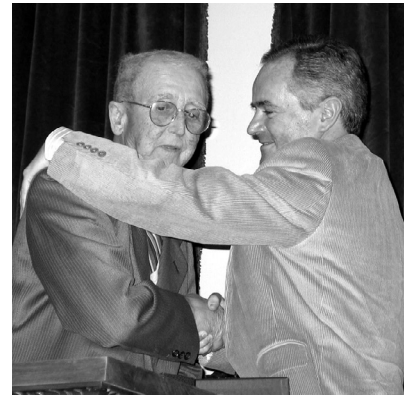
mio llevóulo el taramundés Alberto Calvín Corredoira con «A pobre da pobre», autor que tamén ganóu el terceiro premio con «O soldado que marcaba fuerte o paso». El segundo premio foi prá samartiega Lucía Iglesias Gómez, con «A chamada das campás». Entre os seleccionaos d'esta categoría hai tamén ben contos na nosa fala: «Cuentos del camín», de M.ª Amparo Fernández Pérez, «As confesíois», de Sofía Caraduje Pérez, «Coel corazón encollido», d'Inés Álvarez García, «Úa pedra nel camín», de M.ª Hortensia García Braña, «El desterro da Veiga dos Cortellos», de Sergio Martínez Martínez, «Jaime y as súas peripecias», de Rocío Lombán Mastache, «As mulleres na zona rural», de M.ª Alicia Pérez Iglesias, y «Camín interior», de Fredo de Carbex.

Discos

- Nel primeiro disco del trío de folk Tuenda, unde se fai un recorrido pol folclore de toda a xeografía asturiana, hai dúas cántigas qu'el cantante del grupo, «Ambás», recoyóu nel Valledor d'Allande. A primeira é «El Rosco», con cuartetas en gallego-asturiano que se cantaban al mantiar nas bodas un rosco de pan que despóis se partía cos convidaos. A segunda é úa versión del romance clásico de «Geri-neldo».
- En *Dual*, primeiro disco del dúo formao por Ígor Medio y Lisardo Prieto, compoñentes tamén del grupo Felpeyu, hai sito pra úa cántiga en gallego-asturiano, «Penouta», con lletra de Xosé Miguel Suárez Fernández y música tradicional amañada por ellos a partir d'úa xerandiya recoyida nel Cancioneiro de Torner. Por desgracia, temos que llamentar a morte d'Igor Medio, ademáis da del sou compañeiro Carlos Redondo, nun accidente de carretera en Álava, condo iban col grupo Felpeyu camín d'un concerto.

Homenaxe

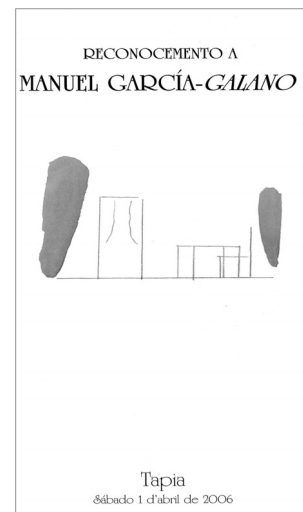
El sábado 1 d'abril féxose en Tapia úa xornada en reconocimiento al llabor artístico y lliterario del escritor tapiego Manuel García-Galano. Era úa idea compartida entre personas y asociacíois del occidente a necesidá de reconocer públicamente y agradecer el sou trabayo a este veterano autor de teatro na nosa fala. A Secretaría Llingüística del Navia-Eo axina se puxo a trabayar nel proyecto

d'emparzao col Conceyo de Tapia, el asociación Xeira y dalgúas personas y colectivos tapiegos.

El sábado pola mañá, nel Instituto de Tapia, féxose un acto de reconocimiento a Manuel García-Galano unde se presentóu el sou llibro *Vento d'outono* y unde participaron autoridades y amigos. Nel mesmo acto el alcalde anuncióu el sou nomamento como fiyo predilecto de Tapia —ademáis de conceder esa mesma distinción a título póstumo al sou compañeiro y amigo Jacinto Díaz—. Manuel García-Galano, mui emocionao, agradecéu a todos os presentes el sou afecto. Fora suaron as gaitas da banda Marino-tapiega.

De tarde houbo actuacíois en honor al *Galano* núa carpa posta pral ocasión. A Coral Polifónica de Tapia, a rondalla Brisas Tapiegas, el grupo folk Ayalga, y os grupos de teatro «Ameicer» de Tapia y «Pico de Faroda Roda, brindaron a Manolo Galano as súas actuacíois pr'amostrare el aprecio que ye tein y el agradecemento de todos ellos pol llabor de tantos anos animando actividades teatrales, musicales y lliterarias en Tapia. Como complemento á tarde, entremedias das actuacíois, nenos y nenos da escola y del instituto de Tapia lleron fragmentos d'artículos del escritor tapiego.

Premio Xeira

Como xa dixemos máis enriba, el 18 de marzo entregóuse en Tapia, nel salón d'actos del Instituto «Marqués de Casarego», el XV Premio Xeira de narracións curtias. El ganador foi Ricardo Saavedra Fernández-Combarro, col conto «As partixas». Ademáis da presentación xa dita del libro *Cua lluz prendida*, de M.ª José Fraga, houbo el actuación de dous grupos folk, Dual y Tuenda, qu'amañaron úa actuación especial pra ese día con cántigas da zona.

Tamén s'aprovetou el acto pr'aunciar a convocatoria del XVI Premio Xeira de narracións curtias. As bases siguen sendo as de sempre: as narracións teinse que mandar por cuadruplica nun sobre sin remite a XEIRA, apartado nº 5, 33750 A Caridá (El Franco). Dentro del sobre hai que meter outro, zarrao, cuas señas del autor ou autora dentro. Recordamos a quen tía interesao en participar qu'el premio é de 500 euros y qu'el prazo pra presentar as obras acaba el 15 d'outubre de 2006.

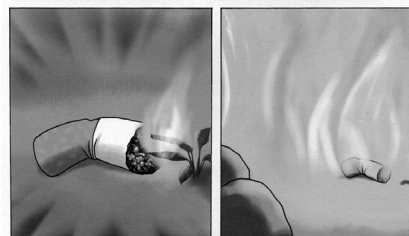
Comunicacións

Nel XI Alcuentru Internacional «Llingua Minoritaria y Educación», organizado pol Academia de la Llingua Asturiana y el Centro de Profesores y Recursos d'Uviéu, qu'enguano taba dedicao a os recursos y estratexas didácticas, participóu con úa comunicación a filóloga franquía Ruth González Rodríguez, profesora de gallego-asturiano nel Instituto Galileo Galilei de Navia. Foi el día 31 de marzo y titulábase «As isoglosas nel Navia-Eo: recurso metodolóxico nas clases de fala». Condo se publiquen as actas del encontro imos a dar referencia nesta sección.

A mesma estudiosa, d'emparzao col tamén filólogo Ricardo Saavedra, presentóu el 9 de mayo d'este ano outra comunicación nel I Congreso Internacional de Filología Hispánica «Jóvenes Investigadores» titulada «Aproximación pragmática a la descripción y categorización de una lengua: la Fala del Navia-Eo». Tamén aguardamos con interés a súa publicación pol que ten qu'aportar á metodoloxía tradicional sobre as clasificacións llingüísticas.

Normalización social

• A Secretaría Llingüística del Navia-Eo, en colaboración col asociación cultural Xeira, amañou al llargo d'este inverno pasao un curso d'alfabetización d'adultos en gallego-asturiano nel llugar de San Xuyán (El Franco). A experiencia xa principiara con un curso aparecido feito en Tapia nel ano 2005, pero d'esta volta a novedá taba nel público al qu'iba dirixido: xente del medio rural. Dez alumnos acudiron regularmente ás 36 horas de clases, que se tuvieron que fer de noite, desque s'acababan os llabores del gao. A profesora, Ruth González, deuyes as nocións básicas pra escribir a llingua que falan todos os días, ademáis de tocar aspectos de tipo sociolingüístico y cultural. El acto d'inauguración del curso, feito el 15 de xeneiro, cuntóu cua presencia del académico encargao da Secretaría Llingüística del Navia-Eo, Xosé Antón González Riaño.

• Bombeiros d'Asturias presentóu a súa mascota, el oso Perico, pensada pra concienciar a os máis pequenos del peligro que representa el llume nos nosos montes. Pra eso editóu a primeira entrega d'un cómic que lo ten a él de protagonista: *Aventuras de Perico*. Fixéronse tres versións: en castellano, en asturiano y na nosa fala. Tamén nas tres llinguas, el Axencia Asturiana de Cooperación al Desarrollo editóu pra este ano 2006 úa axenda dietario y un calendario de parede.

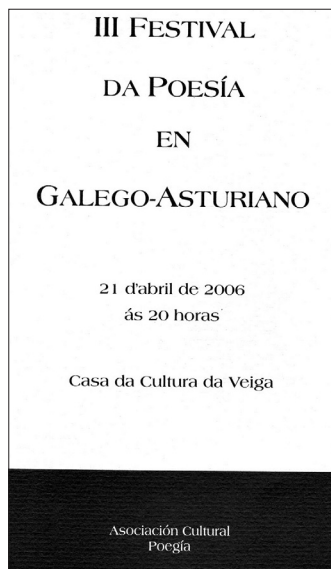
• El Instituto Asturiano de Prevención de Resgos Llaborales —que, como as dúas entidades anteriores, depende da Consellería de Xusticia, Seguraza Pública y Relacións Esteriores— fexo por toda Asturias campañas pra fomentar as medidas de seguraza nel trabayo. Pra os conceyos máis occidentales houbo úa campaña basada en lletreros publicitarios na entrada de dalgúas villas. Houbo úa versión en gallego-asturiano, col eslogan de «Cuida da túa vida. Cuida das súas vidas».

• El Conceyo del Franco estrenóu col ano 2006 os resultados del sou plan de rotulación municipal, que s'acoyeu ás subvencións a entidades locales pra normalización del gallego-asturiano. Camín das corenta cayes, prazas y avenidas, ademáis de dalgús edificios municipales, entre ellos el Conceyo, estrenaron placas con úa denominación bilingüe. Dende agora, os vecíos han a poder pasiar por sitios rotulados como «Praza d'España», «Avenida d'Asturias», «As Quintas», «A Fonte» ou «A Pasadía», ou acudir a dependencias municipales como el «Conceyo del Franco», el «Consultorio Médico Veyo da Caridá» ou a «Pousada de Pelegríos».

• Editao por Xeira, volvéu salir pra este ano 2006 un calendario de mao cos nomes dos meses na súa forma tradicional. El motivo reproduc úa ventá d'úa casa tradicional da marina del occidente.

Festival de poesía

El venres 21 d'abril a tertulia cultural Poegía organizou na Casa da Cultura da Veiga el sou *III Festival da poesía en gallego-asturiano* en colaboración cúa Conceyalía de Cultura del concello veigués. Participaron Aurora García Rivas, Fredo de Carbeix, Xosé Miguel Suárez y a escritora veigués Belén Rico Prieto, ademais da pianista Elena López Sampedro

Internet

- «Fiyos de Nicer» (fiyosdenicer.bitacoras.com) é úa páxina web nova na nosa fala. El nome recorda al príncipe dos albiós del que fala a famosa inscrición romana atopada na Corredoira (A Veiga). A páxina brinda noticias relacionadas cúa zona eonaviega, ademais d'enlaces con outras páxinas del occidente. Tamén é interesante visitar patarroxa.blogspot.com, páxina personal d'un rapaz d'Arbores (El Franco), Daniel Díaz, unde publica cousas tanto na fala como en castellano.
- Despóis d'un tempo inactiva, volve tar en funcionamento a páxina web

del asociación cultural Xeira (xeira.org), actualizada y con máis contidos: novas, publicacións de Xeira tanto en poesía como en narrativa, bibliografía en y sobre el gallego-asturiano, información das súas actividades, etc.

Día das Letras Asturianas

El venres 5 de mayo festexouse el que xa é XXVII Día das Letras Asturianas. El acto institucional del Academia de la Llingua Asturiana, feito nel Teatro Filarmónica d'Uviéu, tuvo pral occidente asturiano un significado especial: na súa sesión extraordinaria nomóuse académico d'honor al tapiego Manuel García-Galano. Despóis d'us meses chíos d'emoções pra este escritor veterano —xa demos nesta sección noticia del sou último llibro y del homenaxe que recibíu en Tapia—, este nomamento puxo el ramo a úa trayectoria vital dedicada á música y á lliteratura. Estas foron as súas palabras al recibir a distinción:

«Condo inda ben nun acabé de repoñerme da sorpresa que me deu a Sra. Presidenta da Academia al apurrirme personalmente —tuvo el atención de felo— a comunicación del acordo da institución de propoñerme membro d'honor, aquí me tedes, subido a este escenario —cousa que nun tou avezado a fer—, sin saber muito ben por únde vou a xurdir.

Dícenme —xa lo ouguistes— qu'a proposta vén dada pra reconocerme el labor que levo feito pola literatura escrita en gallego-asturiano.

Pra os que nun me concedes —que seredes os máis—, deixádeme dicirvos qu'a mía obra literaria escrita é pequena; pequena y que sempre me pinta froxa por máis que ma chufen ás veces, aunque chía d'afeuto pola nosa cultura tradicional, polas nosas reices y pola que nosoutros chamamos *a nosa fala*.

En min nun toparedes nomáis qu'a un curioso, un falante a verdá é que chen de voluntá —qu'esa sí que nun ten fronteiras—. Agayado por ela, y vendo, esmolido, cómo a nosa fala iba bastardiando, deume por empezar a recoyer vocabulario del lugar unde nacín, A Roda, col propósito de que nun se perdesen aquelas palabras —*esbarar*, *abenzuar*, *escotrellar*...— qu'a min me suaban tan ben. Tou falándovos d'hai corenta anos, máis ou menos.

Al tempo qu'enfeixaba palabras —porque é el que fía, enfeixalas—, condo tía vagar iba emborranchando

montóis de foyas, sin pensar qu'aquelo merecería miyor camín, como muito, qu'el d'enseñalo a os máis achegados, a poucos. Y así foi cómo, por acio d'un fiyo, viron a luz os relatos axuntados col título de *Parzamiques*. Era el ano 1984.

Xa levaba eu daquela algún tempo escribindo sainetes, que nun eran nin son outra cousa que pasaxes da vida da xente d'alí, feitos —xa lo dixen muitas veces— sin ningún pretensión de proyección pra fora, sinón cúa mira d'entreter, representalos con un peteiro d'aficionados y axudar así al miyor lucimiento das festas patronales tapiegas.

Y el qu'empezamos fendo un pouco de garipola nel ano 79, foi tanto el agayo que recibimos da xente, que despóis del primeiro sainete veron outro y outro, y así botamos quince anos máis ou menos. A publicación dos *Parzamiques* —aunque chegasen a mui pouca xente—, xunto ás noticias qu'a prensa iba dando das representacións dos meus sainetes, fixeron pra min lo que me parecíu cuase un milagre: sin esperalo, nin muito menos buscalo, empezaron a abrírseme portas sin necesidá d'especheirar —cousa que nun sei fer— y a asociación Xeira —que tan bon labor ta fendo pola nosa fala— publicábame úa segunda edición dos primeiros *Parzamiques*, al tempo qu'a Conseyeiría de Cultura alumaba os meus primeiros once sainetes axuntados col título de *Mareaxes tapiegos*. Eran os empezos dos anos noventa.

Peró qu'a min, en lo personal, se m'abrisen portas, se me publicasen as mías cousas, y que xa nun me topase tan solo, era el de menos. El de máis, pra os meus veres, era qu'eu, que vivira tan achegado al panorama esmorecido da nosa cultura tradicional —concretamente da nosa fala—, eu que tuvera qu'ouguir máis d'úa vez aquilo de «jides a falaryes castellano a os nenos, ho!», a nova situación parecíame como un ameicer pra qu'el paisaxe reverdegara un pouco.

Y penso que lo era. Ei tan, si non —atayando muito pr'acabar axina— os concursos de relatos en gallego-asturiano qu'a asociación Xeira fai todos os anos, ademais d'outras publicacións, y el gran axuda —entre outras ben conocidas— qu'esta Academia da Llingua vén apurrindo dende hai dez anos cúa publicación da revista *Entrambasauguas*, cousa que na mía acordanza nunca se vira: úa publicación periódica na nosa fala.

Nun me corresponde a min, nin pretendo felo, determe en máis pormenores de cómo foron sucedendo as cousas, nin noutras particularida-

des da fala: sería meterme núa poceira.

Nomáis quero, dende a ventá d'un simple observador, dicir lo esperanzador qu'el ver qu'a fala mantén a súa vitalidá, penso que ganou en prestixio, y que seguimos, como sempre, comunicándonos entre nosoutros con normalidá —a lo menos nun bon porcentaxe—, pero sin que nai faga de menos a nai de por falar d'un xeito ou d'outro; que muitos nenos van ás clases de galego-asturiano sin qu'os padres los couten, y que todo elo demostra un despertar hacia a consideración de lo noso que, anque nun seña pra poñer as campás a suar —que tampouco lo é—, visto dende os veyos recordos meus, sí é pra crer qu'as cousas miyoraron moito.

Y acabo por unde tía qu'empezar: dando as gracias á Academia por este honor que me fai, que tanto m'encuruma, y pral que, por moito que reveire na mía cachola, nun topo méritos abondos; y dicindo que, ademáis de lo que supón personalmente pra min —qu' é moito—, quero ver tamén nelo úa confirmación da voluntá da Academia de nun deixar el camín que leva dende hai us anos nel esforzo d'axudar a prestixiar a nosa fala y que tanto ye agradecemos. Eu seguiréi mentres poda poñendo el meu agayo nese mesmo propósito.

Máis nada. Moitas gracias outra vez y gracias tamén a todos vosoutros pola paciencia d'escuitarme.

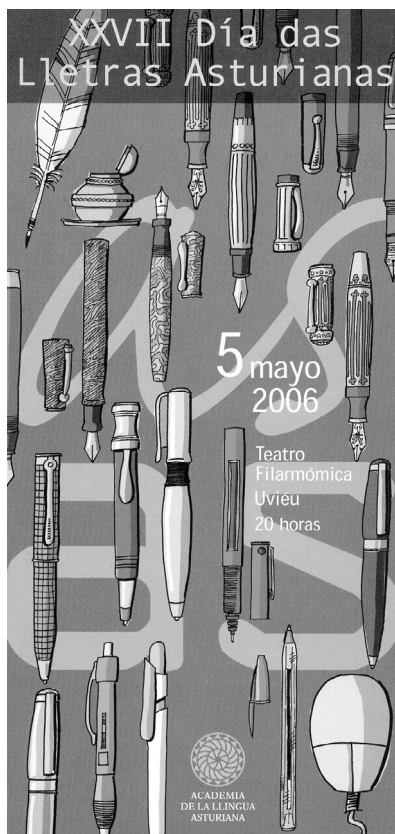
Nel discurso institucional da Presidenta del Academia, Ana M.ª Cano González, tamén houbo palabras na nosa fala y referencias á realidá eonaviega que reproducimos aquí:

«Como xa é avezo dende ha tempo, na Xunta Extraordinaria del Día das Lletras acoyemos a os novos académicos. Neste caso a Institución recibe como membro d'Honor a Manuel García-Galano, que dedicou —y einda dedica— toda úa vida á lingua y á cultura del territorio máis occidental d'Asturias, el territorio d'Entrambasaugas. Nel queremos simbolizar ademáis el homenaxe a os autores das lletras de noso.

Nun é este el momento de trazar úa semblanza detallada nin da súa vida nin da súa obra, pero nun podo deixar de recordar os moitos y bus frutos que deu y dá nel campo da música, da recoyida del léxico eonaviego ou da creación lliteraria. El Galano, como nos presta chamallo, é autor de contos y de relatos curtios, pero sobre todo é un home de teatro, de teatro popular, da xente y prá xente. Nesta estaxa fexo cuase de todo. Foi actor, director del grupo

Ameicer, coautor ou autor de mui ben obras teatrales representadas sempre con moito éxito.

El Academia publicou nel ano 2000 el libro *Erguendo el telón* unde s'incluyen as últimas cinco obras estrenadas pol Galano. Dende a creación da revista *Entrambasaugas*, nel ano 1996, el noso autor axuda nella con contos y artículos de todas as menas, qu'a Institución recoyóu hai ben pouco nel libro *Vento d'outono*.

Axuntamos este nomamento al del veigueño José Antonio Fernández Vior, nel ano 2003, como académico correspondente; y é seña, outra vez, del compromiso inequívoco del Academia col asturianidá dos conceyos máis occidentales d'Asturias; y, sobre todo, cua xente y as institucións que trabayan pola conservación y dignificación da súa lingua y da súa cultura; personas y institucións, todas ellas, que, sin duda, atopan un referente, un espeyo unde mirarse, na trayectoria vital y nel trabayo da persona qu'hoi entra nesta Academia.

Gracias, querido Galano, pol tou llabor, por aceptar xuntarte a nosoutros. Aguardamos, de verdá, que t'atopes.

El compromisu institucional col Navia-Eo apóyase nel mandato dos propios estatutos de velar polos retos llingüísticos de todos os astu-

rianos y asturianas y, de xeito espreso, os dos falantes del gallego-asturiano; y atopa calce d'espresión por medio da Secretaría Llingüística del Navia-Eo dende a qu'el Academia atende, dentro das súas posibilidaes, todo el proceso de dignificación y recuperación llingüística y cultural d'esa zona. Con ese afán, el ALLA publica a revista *Entrambasaugas*; edita materiais educativos; fai un seguimiento da escolarización da fala; atende á formación del profesora; amaña cursos d'alfabetización d'adultos, campañas de normalización ou xornadas d'estudio.

Asina, y namáis como exemplo, el Academia acaba de publicar el volume *Actas das Segundas Sesións d'Estudio del Occidente* amañadas na Caridá en abril de 2005 y que constituín el estudio actual máis rigoroso sobre as terras del Navia-Eo; y ten ben avanza un informe sobre a súa realidá llingüística, sociolingüística y cultural que rompe tópicos interesaos, manexaos pol expansionismo de determinaos sectores del nacionalismo gallego, cegos pra entenderen esta realidá llingüística, social y cultural.

Nun quero deixar d'atesar, outra vez, qu'el Academia entende el eonaviego como a lingua propia d'ese territorio, unde haberá de ser oficial al tempo que lo sía el asturiano en toda Asturias; y qu'examáis ha renunciar al asturianidá dos conceyos nel situao.

Einda máis, el Academia sabe ben, neste sentido, que dalgús sectores minoritarios asturianos ou, miyor, dalgús asturianos tarían dispostos a asumir a galleguización llingüística y cultural del territorio d'Entrambasaugas como tributo a pagar pra llograr úa hipotética oficialidá da lingua asturiana. Pois ben, damos aquí anuncio solemne de qu'estas posturas y os sous patrocinadores han a ternos sempre radicalmente en contra y qu'el Academia sempre ha entender a Asturias como úa unidá histórica, social, política y cultural incuestionable.

Pola súa parte, a Consejería de Cultura dedicou esta edición da Semana das Lletras Asturianas al teatro. Entre as representacións qu'houbou por toda Asturias, cuatro fixéronse na nosa fala: el día 2 de mayo, na Veiga, *Informe pra úa Academia* de Franz Kafka, por Bacanal Teatro; el día 5, na Caridá, *El cesto de Xan*, de Jesús Álvarez, pola Asociación Juan M. Méndez; y el día 6, en Grandas, *Vénos el americano*, de Manuel García-Galano, pol grupo Pico de Faro da Roda, y en Bual, *Úa de romanos*, de Manuel Núñez, pol grupo bualés Penedo Aballón.

